

Att gå i takt med folket

Svenskt kvalitetsindex presenterade för en tid sedan sin årliga mätning av svenska folkets betyg på olika samhällsfunktioner. Den privata öppenvården befinner sig liksom tidigare i toppen medan den offentliga öppenvårdens betyg nu dalat kraftigt, och gapet mellan de två vårdsektorerna är nu avsevärt.

Gunnar Welander
ledamot i Läkarförbundets
centralstyrelse

Offentligvårdens betyg är långt under det medelbetyg som svenskarna ger de bedömda branscherna inom svensk ekonomi. Sämre betyg ges bara till branscher såsom privata livförsäkringsbolag och polisen.

Mätningen visar dock att det låga betyget för den offentliga öppenvården inte avser medborgarnas syn på personalens kompetens och empati. I stället beror det på de långa väntetiderna och svårigheterna att få kontakt med vården.

I den privata öppenvården är patienten en välkommen gäst då verksamheterna är beroende av sina patienter. Verksamheterna har en hög professionell styrning, då läkarnas inflytande över inriktning och organisation är direkt.

Korta beslutsvägar gör att nya behandlingsmetoder och patienternas synpunkter på vårdens organisation omedelbart kan få genomslagskraft. Det professionella inflytandet medför också en god arbetstillfredsställelse, vilket i sin tur leder till få fall av utbrändhet.

I dagens offentliga vård återfinns politiker i beslutsorganen på i stort sett alla nivåer. De fastlägger regelsystemen inom vilken verksamheten bedrivs. De ansvarar för att definiera vårdbehov och hur de skall tillgodoseas. De svarar för vårdstrukturen i stort. De styr omfattningen och inriktningen av de finansiella strömmarna till och inom sjukvårdssystemet.

Politiskt styrda organ är således totalt dominerande som finansiär, beställare, utförare, arbetsgivare och patientföreträdare i vården. Denna sammanbland-

ning av de olika rollerna i sjukvården är inte till gagn för en ändamålsenlig utformning av sjukvårdens organisation.

En undersökning från Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi visar att läkarna i vissa delar av den offentliga vården inte hinner ägna ens hälften av sin arbetstid åt patienterna på grund av administrativa pålagor. Läkarförbundets arbetsmiljöenkäter visar att så gott som halva läkarkåren ofta eller mycket ofta känner sig psykiskt uttröttade efter arbetet.

Många läkare drabbas, enligt Institutet för psykosocial miljömedicin, av perioder av nedstämdhet och trötthet på grund av arbetet, och var tredje offentligt anställd läkare funderar över att byta arbete.

Svensk sjukvård besitter en hög professionell kompetens. Det är således inte där skon klämmer. Det är det bristande inflytandet över arbetet som är problemet, liksom otydligheten i beslutsprocessen på en arbetsplats som saknar klar ledning och tydliga mål.

För att komma till rätta med situationen måste den medicinska professionen släppas loss och ges chans att forma vårdorganisationen utifrån medicinska och professionella förutsättningar. Detta kan åstadkommas bl a genom att fler läkare ges möjlighet att övergå i privat verksamhet.

Idag råder det motsatta förhållandet. Enskilda landsting gör allt för att motarbeta privata initiativ inom sjukvården. Klarar man som i Stockholm inte av att lägga ner privata enheter inför man i sin desperation remisstving till olika specialiteter i hopp om att detta skall slå mot privatvården. Den offentliga öppenvården drabbas inte på samma sätt av remisstvinget då dessa till övervägande delen är budgetstyrda – pengarna kommer oavsett vårdproduktion.

Det är dags för politikerna att kasta de ideologiska skyggglapparna när det gäller vårdens organisation och börja gå i takt med svenska folkets uppfattning om hur vården skall organiseras.

gunnar.welander@slf.se

Hur lönesätta AT?

|| En intressant modell för individuell lönesättning av AT-läkare redovisas på nyhetsplats i detta nummer. Exemplet är från Göteborg, där AT-läkarna själva fått vara med och föreslå kriterier för hur lönerna bör sättas nu när de gamla tariff-lönerna avskaffats sedan årsskiftet.

I och med att de berörda själva i hög grad kunnat påverka systemets utform-

Uno Käarik
politisk redaktör
Läkartidningen

ning är det inte förvånande att man är tämligen nöjd med den nya lönesmodellen. Positivt är också det intresse som arbetsgiversidan visat genom att lägga ner mycket arbete på bedömningsystemet.

Inte minst viktigt är att modellen tydliggör den roll som lönesamtalen måste spela i ett individuellt lönesystem, något som ju inte slagit igenom helt på sina håll. Här kombineras lönesamtalen dessutom med strukturerade utvecklingssamtal.

Även om den nya lönesmodellen ännu inte känns »helt färdig« är den ett viktigt steg på vägen till ett riktigt bra system, framhålls det. Initiativet bör således kunna fungera som inspiration och förebild även på andra håll inom sjukvårdsvärlden. •

”
Är det inte så att den
orkeslöse tappar bort livet?
Om man orkar ta sig flera mil
i regnet längs landsvägen så
förbereder man också
sinnena på solskenet.

LRF Medias VD Håkan Fredlund i tidningen Land